

Afdeling Nederland

Keizersgracht 177
Postbus 1968
1000 BZ Amsterdam

T 020 626 44 36

F 020 624 08 89

E amnesty@amnesty.nl

I www.amnesty.nl

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Datum
20 april 2020

Onderwerp
Position paper Amnesty International t.b.v. hoorzitting corona-app

Ons kenmerk

Uw kenmerk

Geachte Kamerleden,

Amnesty International wil graag waardering uitspreken voor de actieve controlerende rol die uw Kamer op zich neemt waar het gaat om de inzet van technologie in de bestrijding van het coronavirus. Technologie kan een belangrijke rol spelen in deze bestrijding. Maar dat mag niet ten koste gaan van mensenrechten. Amnesty International wil benadrukken dat er meer mensenrechtenrisico's verbonden zijn aan de inzet van apps in de virusbestrijding dan alleen de privacy, namelijk discriminatie. Deze risico's worden alleen maar versterkt door het hoge tempo waarmee dit proces doorlopen wordt. Amnesty heeft dit proces op afstand kritisch gevolgd.

Met deze *position paper* wil Amnesty International uw Kamer enkele voorwaarden meegeven voor het gebruik van apps. Graag wijzen wij u erop dat het moment van indienen van deze *position paper* maandag 20 april 15.00 uur is, dus nog voordat het kabinet een besluit neemt over een volgende stap voor de inzet van apps.

Apps mogen niet leiden tot ongelijke behandeling

Zoals gezegd hebben dergelijke apps naast de terecht grote zorgen over privacy potentieel meer risico's op mensenrechtenschendingen. Het gebruik van de app moet vrijwillig zijn en mag dus nooit verplicht worden gesteld door de overheid. Ook moet er een verbod komen op het verplicht stellen van de app door derden.

Vrijwillig betekent ook dat niemand behalve zorgverleners mogen vragen naar de risicoscore van de app. De risicoscore van de app is niets meer dan een inschatting en geeft een vertekend beeld buiten de context van *contact tracing*. Bijvoorbeeld in wijken met een lage sociaal-economische status wonen mensen veel dichters op elkaar in kleine rijtjeswoningen of flats. Hierdoor zullen bewoners meer signalen ontvangen van personen met wie zij nog nooit in contact zijn geweest, zogeheten *false-positives* die hun risicoscore omhoog krikken. Indien de risicoscore mag leiden tot een andere behandeling van een individu door niet-zorgverleners kan dit al snel leiden tot ongelijke behandeling en discriminatie op basis van economische positie.

Vrijwilligheid betekent daarnaast dat het belonen of straffen van appgebruik moet worden verboden. Dit belonen zou bijvoorbeeld kunnen door het geven van korting op producten of diensten, het straffen door een hogere prijs te vragen bij geen appgebruik. Mensen die in armoede leven moeten dan noodgedwongen voor appgebruik kiezen. Dat is geen vrije keuze.

Apps mogen niet leiden tot surveillance

Contact tracing leidt gemakkelijk tot massa-surveillance omdat contact- en bewegingspatronen van individuen worden gemonitord door de overheid of door bedrijven. Dit is ontoelaatbaar. Te meer nu er privacy-vriendelijke opties bestaan. Echter, ook *contact tracing* met apps die aan de eisen voldoet van Veilig Tegen Corona openen de deur voor massa-surveillance. Deze risico's kunnen niet door de technologie worden opgelost en worden ook niet afgevangen door het naleven van de privacywetgeving, zoals de Avg. Voordat *contact tracing* wordt ingevoerd in Nederland moeten de volgende gevaren van surveillance en voor ongelijkheid zijn uitgesloten.

Ook moet er een verbod komen op *contact tracing* door anderen dan de overheid. De kans is reëel dat een eventuele *contact tracing*-app gebruik gaat maken van de Google en Apple API. Deze bedrijven zijn nu bezig met de ontwikkeling van die tool. Amnesty roept de overheid op om deze bedrijven deze tool zo te laten ontwerpen dat gebruikers het bijhouden van databases en het uitzenden van signalen altijd zelf aan of uit kunnen zetten. *Privacy by design* en *privacy by default* moeten ook in deze tool het uitgangspunt zijn.

Contact tracing infrastructuur mag niet voor een ander doel dan virusbestrijding gebruikt worden. Door *contact tracing* te promoten als overheid, spoor je mensen aan om de hele tijd signalen uit te zenden. Die uitgezonden signalen kunnen ook voor andere doeleinden worden gebruikt dan *contact tracing*. Bijvoorbeeld door werkgevers die willen weten of hun werknemers een hoog risico hebben, door Google die afluistert via "smart" home producten of door winkels om mensen te volgen en te analyseren en die gegevens eventueel te combineren met online profielen. Dit moet verboden worden. De *contact tracing*-infrastructuur mag niet worden hergebruikt voor andere doeleinden. De AVG regelt het hergebruik van data en kan dus niet het hergebruik van infrastructuur reguleren. Hier moet een apart verbod op komen.

Apps mogen niet werken op oncontroleerbare kunstmatige intelligentie

Een van de geselecteerde apps die gepresenteerd werd op de 'appathon' stelde een platform voor waarbij gebruikers zelf data kunnen doorsturen die gebruikt kunnen worden voor analyse met behulp van (zelflerende) algoritmes. Overheidshandelen moet controleerbaar en voorspelbaar zijn, zeker wanneer hier rechtsgevolgen aan verbonden zijn, het individuen in aanmerkelijke mate treft, of een grote impact heeft op mens of maatschappij, zoals een besluit over coronamaatregelen. Het gebruik van zelflerende algoritmes impliceert verminderde controle op het overheidshandelen. Hierdoor passen zelflerende algoritmes niet bij de uitvoering van dit type overheidstaak. Daarnaast biedt het huidige wettelijk kader te weinig mensenrechtenbescherming voor het gebruik van algoritmes in de uitvoering van de overheidstaken. Zie voor het verdere standpunt van Amnesty International over AI, algoritmes en mensenrechten deze [position paper](#) aan Kamercommissie Digitale Toekomst.

Middels dit schrijven willen we u vragen er bij het kabinet op aan te dringen zich te bezinnen voordat er verdere stappen genomen in dit proces. Welk probleem lost een dergelijk app op? Wat is de bewezen effectiviteit? En wat is de impact op mensenrechten in brede zin? Hierbij roepen we u op om bovengenoemde mensenrechtenwaarborgen mee te nemen in dit proces.

Hoogachtend,

Merel Koning
Senior Medewerker Tech & Mensenrechten Amnesty International